

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO - DOBOJSKI KANTON
OPĆINA ZAVIDOVIĆI

Broj:02-11-1192/21
Datum:15.06.2021.godine
Obradio:Služba za upravu ekonomskih
poslova i poduzetništva

DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA
OPĆINE ZAVIDOVIĆI ZA PERIOD
2022. – 2024. GODINE

Zavidovići, juni 2021. godine

SADRŽAJ

DIO PRVI - UVOD

DIO DRUGI - PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

POGLAVLJE I. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

- Odjeljak A. Događaji iz proteklih godina
- Odjeljak B. Trenutno stanje u Bosni i Hercegovini
- Odjeljak C. Projekcije bruto društvenog proizvoda (BDP)
- Odjeljak D. Realni sektor

DIO TREĆI - FISKALNE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

POGLAVLJE I. FISKALNE PRETPOSTAVKE

- Odjeljak A. Projekcije prihoda od indirektnih poreza na nivou Bosne i Hercegovine
- Odjeljak B. Porez na dodanu vrijednost
- Odjeljak C. Direktni porezi

DIO ČETVRTI - STRUKTURA PRIHODA I POTROŠNJE BUDŽETA OPĆINE ZAVIDOVIĆI

POGLAVLJE I. PRIHODI BUDŽETA OPĆINE ZAVIDOVIĆI

- Odjeljak A. Indirektni porezi
- Odjeljak B. Porez na dohodak

POGLAVLJE II. POTROŠNJA U BUDŽETU OPĆINE ZAVIDOVIĆI

- Odjeljak A. Plaće i naknade
- Odjeljak B. Materijalni troškovi
- Odjeljak C. Tekući transferi
- Odjeljak D. Kapitalna potrošnja Općine Zavidovići

POGLAVLJE III. ZAVRŠNI DIO

DIO PRVI - UVOD

U skladu sa Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 102/13, 9/14-isp., 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19), pripremljen je Dokument okvirnog budžeta (DOB) koji je dio pristupa Srednjoročnog okvira rashoda za 2022.-2024. godine. Ovaj dokument je izlazni rezultat srednjoročnog procesa planiranja i izrade budžeta po metodologiji „10 koraka“, koja je zasnovana na najboljim međunarodnim iskustvima.

Izrada Dokumenta okvirnog budžeta za trogodišnji period postala je uobičajena praksa na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. S obzirom da se temelji na prioritetima i politikama Vlade, Dokument okvirnog budžeta je koristan instrument u stvaranju kvalitetnijeg strateškog osnova za raspodjelu budžetskih sredstava.

Dokument okvirnog budžeta za period 2022. - 2024. godine izlaže fiskalnu strategiju i budžetske planove za sljedeće tri godine i ima za cilj da razvije bolju stratešku osnovu za pripremu budžeta. DOB predstavlja preliminarni okvirni Nacrt budžeta za 2022. godinu, te daje okvirna predviđanja za 2023. - 2024. godinu. Osnova za izradu budžeta zasniva se na procjeni privrednog razvoja, razvoja socijalnog sektora, makroekonomskih pokazatelja, te prognozi prihoda i rashoda za godine koje su obuhvaćene Dokumentom okvirnog budžeta.

Još jedan bitan cilj Dokumenta okvirnog budžeta, je i da osigura sveobuhvatan i konsolidiran okvir planiranja rashoda na nivou kantona, objedinjujući podatke o fiskalnom stanju Kantona, gradova, općina i vanbudžetskih fondova.

Ministarstvo finansija Zeničko-dobojskog kantona je, u narednim tabelama koristilo projekcije prihoda dostavljene od nadležnih institucija, tj. Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću Ministara BiH, Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje BiH, te Federalnog ministarstva finansija, a shodno tome sačinjene su i projekcije okvirnih rashoda Zeničko-dobojskog kantona koje će prilikom svake izrade Budžeta za odgovarajuću godinu biti podložne revidiranju i potrebnim korekcijama.

Pri izradi ovog dokumenta korišteni su podaci iz sljedećih publikacija:

- Direkcija za ekonomsko planiranje BiH, „ Informacija o kretanju makroekonomski pokazatelja za januar/siječanj – decembar/prosinac 2020. godine
- Odjeljenje za makroekonomsku analizu pri Upravi za indirektno oporezivanje BiH, „OMA Bilten“ broj: 191 i 192;
- Federalno ministarstvo finansija, Smjernice ekonomske i fiskalne politike FBiH za period 2022.-2024. godine, Sarajevo, maj 2020. godine;
- Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Smjernice ekonomske i fiskalne politike ZDK za period 2022.-2024. godine, Zenica, maj 20. godine;
- Ekonomski trendovi Bosne i Hercegovine januar /siječanj-juni/lipanj 2020
- Mjesečni statistički bilten kantoni br 05-21
- Informacija o kretanju makroekonomski pokazatelja za decembar 2020

DIO DRUGI - PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

POGLAVLJE I. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

Odjeljak A. Događaji iz proteklih godina

Preliminarni podaci BHAS-a (statistika nacionalnih računa) za K3 2020. godine ukazuju na to da su se ova dešavanja u glavnim trgovinskim partnerima i uvođenje „lockdown-a“ izrazito negativno odrazila i na privredna kretanja u Bosni i Hercegovini.

Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a Bosna i Hercegovina je u periodu januar-septembar 2020. godine zabilježila pad BDP-a od 4,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

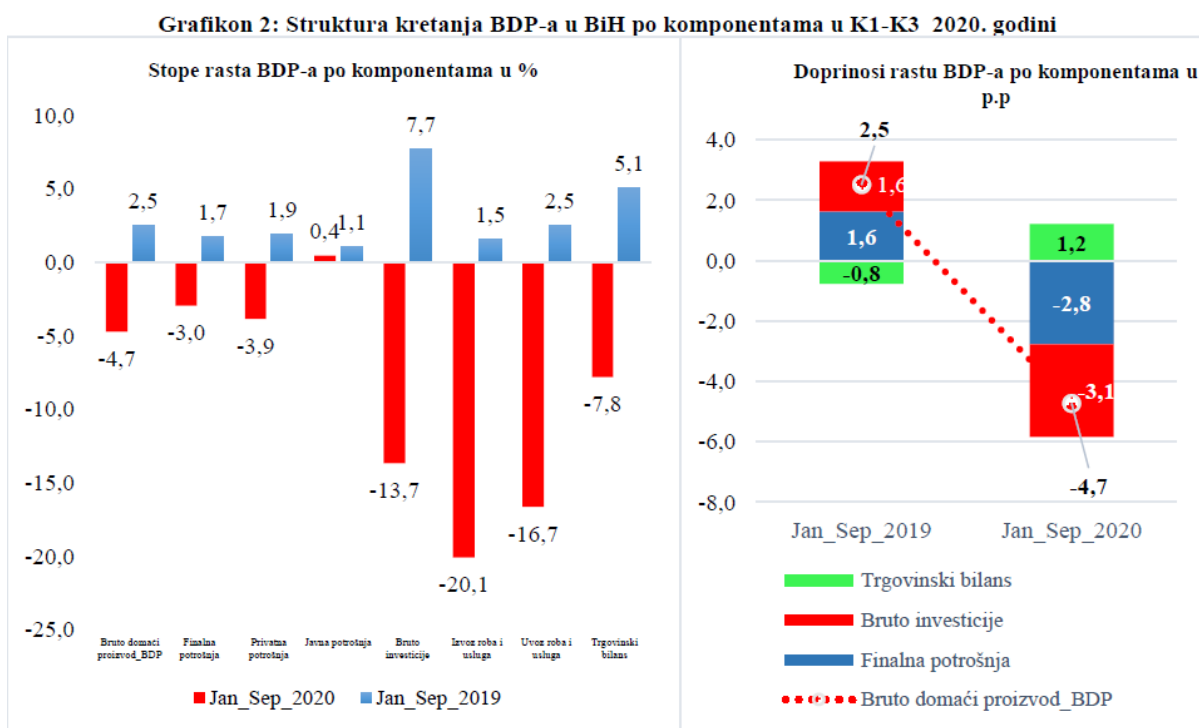
Posmatrano po kvartalima registrirane stope su iznosile K1 2020: 1,7%, K2 2020: -9,3% i u K3 2020: -6,3% u odnosu na isti period prethodne godine.

Međutim, vrijedi također istaći da se Bosna i Hercegovina u tom smislu apsolutno ne razlikuje od ostalih zemalja u ovom dijelu svijeta i ako se imaju u vidu razmjere ekonomske krize koja je zahvatila cijeli svijet da su ovakva ekonomska kretanja bila očekivana. S druge strane, ako se posmatra struktura privrednih kretanja u 2020. godine može se konstatovati da je pad BDP-a u Bosni i Hercegovini posljedica istovremenog pada kako agregatne ponude tako i agregatne tražnje što je osnovno obilježije negativnog ekonomskog utjecaja globalne pandemije virusa Covid-19. Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina u vanjskotrgovinskom smislu gotovo u potpunosti orijentisana ka tržištima zemalja EU i regiona, ne iznenađuje činjenica da je ovaj segment privrede najžešće pogođen krizom koju je izazvala pandemija.

Tako je pad privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima rezultirao slabljenjem izvozne tražnje za bh. izvoznim proizvodima i smanjenjem ukupne vanjskotrgovinske razmjene za oko 1/5 u odnosu na isti period prethodne godine. Prema podacima BHAS-a, Bosna i Hercegovina je u prvih 9 mjeseci 2020. godine zabilježila pad ukupnog izvoza (robe+usluge) od oko 20 % u realnom smislu u odnosu na isti period prethodne godine, dok je pad uvoza iznosio oko 17%. Ova dešavanja u vanjskom sektoru odnosno slabljenje agregatne ponude kao i eskalacija globalne pandemije Covid-19 posljedično su imale negativan utjecaj na sve segmente domaćeg tržišta. Pad fizičkog obima industrijske proizvodnje, smanjenje zaposlenosti, slabiji priliv doznaka građana iz inostranstva, slabija kreditna aktivnost i pad prometa u maloprodaji ukazuju na slabljenje raspoloživog dohotka građana u Bosni i Hercegovini.

Tako je prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2020. godine usljed oslabljenog raspoloživog dohotka građana i manjoj sklonosti ka potrošnji došlo i do pada privatne (domaćinstva) potrošnje od oko 4% u realnom smislu. S druge strane, novonastale okolnosti usljed pandemije virusa Covid-19 zahtjevale su pojačan angažman institucija u Bosni i Hercegovini kroz povećanje izdataka za zaštitu javnog zdravstva i saniranje ekonomskih posljedica krize što je dovelo do povećanja javne potrošnje od oko 0,4%.

Međutim ovo povećanje nije ni izbliza dovoljno da bi se iskompenzirali gubici nastali u okviru privatne potrošnje, tako da je pad finalne potrošnje u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2020 godine iznosio 3% što je praktički značilo i pad BDP-a obzirom da finalna potrošnja ima zastupljenost sa oko 90% u strukturi BDP-a. Investicije u strukturi BDP-a imaju nešto niži nivo zastupljenosti od oko 18% što je prilično skromno za zemlju koja teži višem stadiju ekonomskog razvoja kakva je Bosna i Hercegovina. Novonastale okolnosti usljed izbijanja globalne pandemije virusa Covid-19 koje karakteriše neizvjesnost tržišta, pesimistična očekivanja i limitirani izvori finansiranja rezultirali su smanjenjem bruto investicija od oko 14% u odnosu na isti period prethodne godine. Pregled strukture ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za period januar septembar 2020. godine prikazan je na grafikonu ispod:



Odjeljak B. Trenutno stanje u Bosni i Hercegovini

Pandemija koronavirusa dovela je do pada globalne ekonomije u 2020. godini. U posljednjim projekcijama EK (zimске projekcije iz 2021) predviđala se realna stopa rasta BDP-a u EU i Eurozoni u 2020. godini od -6,3% i -6,8%, respektivno. U istom dokumentu je također procijenjena negativna realna stopa rasta svjetske ekonomije (isključujući EU) u iznosu od -3,4%. Posljednje projekcije MMF-a koje datiraju iz aprila 2021. godine također predviđaju negativnu stopu rasta svjetske ekonomije u 2020. godini, i to u iznosu od -3,3%. Što se tiče njihovih prognoza za Eurozonu, projekcija realnog rasta BDP-a za 2020. iznosila je -6,6%. Prema projekcijama Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) iz marta 2021. godine, u Bosni i Hercegovini je BDP u 2020. godini pao za 4,1%, u realnom smislu. Posljedični pad

prihoda od indirektnih poreza u BiH iznosio je čak 9,3% u odnosu na prihode iz prethodne godine.

Odjeljak C. Projekcije bruto društvenog proizvoda (BDP)

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH procjenjuje da će neizvjesnost uzrokovana pogoršanjem epidemiološke situacije prolongirati očekivani proces ekonomske stabilizacije i oporavka u drugu polovinu 2021. godine. U DEP-ovom dokumentu iz marta 2021. godine se navodi da je stabilizacija uslovljena efikasnijim djelovanjem u borbi protiv pandemije koronavirusa, materijalizacijom pretpostavki ekonomskih kretanja u okruženju i učinkovitijim djelovanjem nadležnih institucija u procesu kreiranja i implementacije ekonomskih politika u Bosni i Hercegovini, te da se, imajući u vidu sve navedene okolnosti i efekat niske osnovice iz prethodne godine, u Bosni i Hercegovini na kraju 2021. godine može očekivati realni rast BDP od 2,3% u odnosu na prethodnu godinu.

U Tabeli 1. predstavljene su posljednje projekcije Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP, mart 2021) nominalnog i realnog rasta BDP-a za period 2020-2024. Pošto u vrijeme izrade DEP- ovih projekcija iz marta 2021. nisu objavljeni zvanični podaci Agencije za statistiku BiH za 2020. godinu za bruto društveni proizvod Bosne i Hercegovine, DEP je prognozirao BDP za 2020 (projektirana stopa rasta BDP-a iznosi -4,1%, u realnom smislu).

Tabela 1. Projekcija rasta BDP-a, DEP, mart 2021

Projektirana stopa rasta BDP-a	Zvanični podaci	Projekcije				
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominalni rast	4,8	-3,7	3,1	4,7	4,5	5,5
Realni rast	2,9	-4,1	2,3	3,1	3,3	3,6

Projekcije za 2021. godinu

Prema istim projekcijama se očekuje da bi, usljed poboljšanja privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima i jačanju izvozne tražnje, Bosna i Hercegovina na kraju 2021. godine mogla ostvariti realni rast ukupnog izvoza od 4,7%, dok očekivani realni rast uvoza u 2021. godini iznosi 3%. Pod pretpostavkom stabilizacije proizvodnje i postepenog oporavka zaposlenosti, te povećanja priliva doznaka građana iz inostranstva, realni rast privatne potrošnje bi trebao iznositi oko 2%. Također se navodi da bi nastavak podrške zdravstvu i privredi u borbi sa pandemijom mogao dovesti do povećanja javne potrošnje od minimalno 1,3% u 2021.

Projekcije za 2022-2024

Ključno uporište za DEP-ove projekcije ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini u periodu 2022-2024 predstavljaju predviđena kretanja privredne aktivnosti u eksternom okruženju (DEP se poziva na projekcije referentnih međunarodnih

institucija), kao i doprinos internih dinamika u kreiranju ekonomskog rasta. U DEP-ovom dokumentu iz marta 2021. se navodi da, osim preduslova poboljšanja u vanjskom okruženju, jako bitan uslov za oporavak ekonomskog rasta u zemlji tokom srednjoročnog perioda predstavlja i institucionalni kapacitet zemlje u provođenju strukturalnih reformi. Pod pretpostavkom materijalizacije navedenih okolnosti, prema projekcijama DEP-a u periodu 2022-2024 u Bosni i Hercegovini se očekuje nešto snažniji ekonomski oporavak sa prosječnom stopom realnog ekonomskog rasta od preko 3% na godišnjem nivou (Tabela 1). Projekcije nominalnog i realnog BDP-a Federacije Bosne i Hercegovine, sa pripadajućim stopama rasta i očekivane inflacije prikazane su u tabeli br. 2.

Tabela 2. Makroekonomski pokazatelji za period 2022.-2024. godine¹

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominalni BDP u mil KM	35.892	34.553	35.613	37.274	38.949	41.088
Nominalni rast u %	4,8	-3,7	3,1	4,7	4,5	5,5
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,8	100,4	100,7	101,5	101,2	101,8
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	35.240	34.431	35.363	36.711	38.487	40.356
Realni rast u %	2,9	-4,1	2,3	3,1	3,3	3,6
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u	0,6	-1	0,7	1	1,1	1,2
Potrošnja u mil KM	33.334	32.636	33.508	34.686	35.935	37.584
Realni rast u %	2,3	-1,8	1,8	1,7	1,8	2,0
Vladina potrošnja u mil KM	6.862	7.061	7.202	7.433	7.656	7.870
Realni rast u %	0,9	2,5	1,3	0,7	0,5	0,3
Privatna potrošnja u mil KM	26.471	25.575	26.306	27.253	28.279	29.713
Realni rast u %	2,6	-2,9	2,0	2,0	2,2	2,4
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	6.994	6.112	6.351	6.972	7.609	8.443
Realni rast u %	5,8	-10,8	2,7	8,7	7,7	9,0
Vladine investicije u mil KM	929	836	859	969	1.077	1.239
Realni rast u %	4,1	-8,3	1,2	10,8	9,0	11,7
Privatne investicije u mil KM	6.064	5.276	5.492	6.003	6.531	7.204
Realni rast u %	6,1	-11,2	3,0	8,3	7,5	8,6
Uvoz u mil KM	19.482	16.622	17.421	18.627	20.143	21.958
Nominalni rast u %	1,7	-14,7	4,8	6,9	8,1	9,0
Realni rast u %	1,3	-11,4	3,0	4,5	5,1	5,3
Izvoz u mil KM	14.286	11.647	12.386	13.459	14.716	16.175
Nominalni rast u %	0,5	-18,5	6,3	8,7	9,3	9,9
Realni rast u %	0,4	-16,5	4,7	6,0	7,1	7,4
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	18,5	15,8	15,9	16,5	17,0	17,6
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.087	-1.090	-1.332	-1.457	-1.764	-2.075
Rast u %	-1,2	29,3	3,5	7,4	13,4	15,2
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-3,1	-4,1	-4,2	-4,3	-4,6	-5,1

Odjeljak D. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Statistički podaci BHAS-a o kretanju fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2020. godini ukazuju na nastavak negativnog trenda iz prethodne godine koji je dodatno

¹ IZVOR: DEP - mart 2021. godine

intenziviran usljed širenja globalne pandemije virusa Covid-19. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-decembar 2020. godine Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 6,2% u odnosu na prethodnu godinu.²Ako se industrijska proizvodnja u 2020 godini posmatra po sektorima vidljiv je pad proizvodnje u sva tri sektora, pri čemu je izvozno orijentisana prerađivačka industrija najviše pogođena negativnim utjecajima globalne pandemije virusa Covid 19 i zabilježila je pad proizvodnje od 7,6% u odnosu na prethodnu godinu. Pored prerađivačke industrije u 2020. godini došlo je do pada fizičkog obima proizvodnje od 1,1% u rudarstvu i oko 5% u sektoru za proizvodnju električne energije

Međutim, također vrijedi istaknuti da je u godini koju je obilježila globalna pandemija Covida 19 tokom K4 2020. godine došlo do uvjetno rečeno blage stabilizacije ekonomskih prilika kada je u pitanju industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini. Naime, za razliku od prva 3 kvartala kad je Bosna i Hercegovina bilježila čak i dvocifrene stope pada proizvodnje, tokom K4 zabilježeni su prvi znaci postepene stabilizacija ukupne proizvodnje u zemlji, pri čemu je u decembru nakon dugo vremena zabilježeno povećanje ukupnog obima industrijske proizvodnje od skoro 3%. Ovdje posebno vrijedi istaći povećanje proizvodnje u okviru izvozno orijentisane prerađivačke industrije u decembru od 6% koje je dovelo do povećanja izvoza u od skoro 15% u decembru 2020. godine. Snažniji oporavak kako industrijske proizvodnje tako i ukupne ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini zahtjevat će nastavak i dodatno osnaživanje ovih trendova u okviru svih sektora bosansko-hercegovačke ekonomije

Maloprodaja

Prema zvaničnim podacima BHAS-a pad trgovine u maloprodaji koji je započeo sa pojavom pandemije Covida-2019 nastavljen je i u zadnjem mjesecu 2020.godine. Ukoliko se posmatra period januar-decembar 2020. godine pad ukupne trgovine u tom periodu je iznosio 8,3%. Smanjen promet u ovom periodu, usljed slabije potražnje, najviše se osjetio kod trgovine motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicima (u daljem tekstu s.p.) gdje je zabilježen pad prometa za 21% te kod prometa u trgovini na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. za 4,6%.

Raspoloživi podaci za mjesec decembar 2020. godine ukazuju na realni pad ukupne trgovine na malo u Bosni i Hercegovini od 6,3% ³(g/g). Najveći dio ovog pada u decembru je došao iz trgovine motornim gorivima u s.p. od 17,1% te pada trgovine na malo osim trgovine motornim gorivima u s.p. od 3,7%.

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u nespecijaliziranim prodavnicama (dalje u tekstu n.p.) ostvario je pad od 4,1% dok je u isto vrijeme promet u trgovinama na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p. ostvario pad od 17,6%. Kod trgovine na malo u s.p. u mjesecu decembru 2020. godine, u poređenju sa istim mjesecom prošle godine, ostvaren je pad u trgovini na

²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni I Hercegovini

³ Izvor podataka: BHAS, Indeksi prometa trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, juni 2020.

malo na štandovima i tržnicama od 53,9%, kod trgovine ostalom opremom za domaćinstvo pad je iznosio 5,2% dok je u u trgovini na malo ostalom robom zabilježen pad od 0,1%.

Nešto bolji rezultati u maloprodaji su ostvareni kod trgovine na malo informacijsko komunikacijskom opremom gdje je promet u posmatranom mjesecu porastao za 8,7%, kod trgovine na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju je zabilježen rast od 3,5% te kod trgovine na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica od 1,9%.

Kod trgovine opremom za domaćinstvo rast prometa u mjesecu decembru 2020.godine je ostvaren kod trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama za 14,6% te kod prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima za 1,5%. Nasuprot tome, ostale kategorije bilježe smanjenje prometa pa je tako u trgovini na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima zabilježen pad od 15,9%, trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo od 8,5% kao i u trgovini tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože gdje je zabilježen pad prometa od 0,9%.

Transport

Podaci za cestovni transport u trecem kvartalu 2020. godine ukazuju na pad transporta roba gdje je zabilježeno smanjenje od 12,8% u odnosu na treci kvartal 2019. godine. Broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu bilježi pad od 60,8% dok je istovremeno prevoz putnika u gradsko- prigradskom prevozu zabilježio smanjenje od 25,4%. Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježeno je smanjenje opsega prevezene robe od 16,3% kao i pad broja prevezenih putnika za 79,6%. Kod avio saobraćaja je kao direktna posljedica pojave pandemije Covid-2019 također došlo do drastičnog pada broja prevezenih putnika za 80,1% u odnosu na isti period prošle godine

Djelatnost prometa transporta i skladištenja je u trecem kvartalu 2020. godine ostala na istom nivou kao i godinu ranije u istom kvartalu. U oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti ostvareni rast iznosio je 17,6% dok je nasuprot tome kod skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu zabilježena negativna stopa rasta od 8,3% kao i u oblasti kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta gdje je, u posmatranom periodu, ostvaren pad prometa od 1%.

Tržište rada

Podaci o broju zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini za decembar 2020. godine nisu objavljeni od strane BHAS-a u periodu pripreme Informacije, pa se podaci u tekstu odnose na novembar2020.godine.

U novembru 2020. godine broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini je iznosio 814,7⁴ hiljada i manji je za 0,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

⁴ Na osnovu polugodišnjeg istraživanja s punim obuhvatom RAD-15, stanje 30. septembar 2020. godine, početkom decembra 2020. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenim osobama, dobijenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do septembra 2020. godine konačni, a za ostale mjesece 2020. godine privremeni.

Najznačajnije smanjenje broja zaposlenih lica bilo je u području djelatnosti prerađivačke industrije, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstva i ugostiteljstva), trgovine na veliko i malo, te prevoza i skladištenja.

U okviru prerađivačke industrije, smanjenje obima proizvodnje uticalo je na broj zaposlenih lica u ovoj djelatnosti koji je u posmatranom mjesecu smanjen za 1,9% g/g uz negativan doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih oko 0,4 p.p. Broj zaposlenih lica u novembru 2020. godine je smanjen i u području djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane za 6,1% g/g uz negativan doprinos rastu oko 0,3 p.p. (smanjen broj posjeta i noćenja turista u Bosni i Hercegovini). Pored industrije i ugostiteljstva, broj zaposlenih lica je značajno smanjen i u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (-2% g/g) uz negativan doprinos rastu od 0,4 p.p.⁵ U području djelatnosti prevoza i skladištenja broj zaposlenih je smanjen za 3,3% g/g uz negativan doprinos rastu od 0,2 p.p. Iako je broj zaposlenih lica smanjen u još nekoliko djelatnosti (umjetnost, zabava i rekreacija, vađenje rude i kamena, poslovanja nekretninama, finansijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja itd.) njihov doprinos smanjenju ukupnog broja zaposlenih u Bosni i Hercegovini je bio manji u poređenju sa prethodno navedenim područjima djelatnosti.

Broj registrovanih nezaposlenih lica u decembru 2020. godine je iznosio oko 413,6 hiljada i uvećan je za 2,9% u odnosu na decembar 2019. godine. Na osnovu podataka iz tabele ispod stopa registrovane nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini u novembru 2020. godine je iznosila 33,7% i veća je u odnosu na isti mjesec 2019. godine oko 0,9 p.p.⁶ Anketna stopa nezaposlenosti dostupna je trenutno za K1 i K2 2020. godine i iznosila je 16,7% i 16% respektivno.

Podatak o prosječnoj neto plati za decembar 2020. godine nije objavljen u periodu izrade Informacije pa se podaci odnose na novembar 2020. godine.

U novembru 2020. godine prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini nominalno je uvećana za 4,2% u odnosu na novembar 2019. godine i iznosila je 966 KM.

Najniža prosječna isplaćena neto plata u novembru 2020. godine bila je u djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (594 KM), a najveća prosječna isplaćena neto plata bila je u području finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1.575 KM).

Inflacija mjerena harmonizovanim indeksom potrošačkih cijena u EU 27 u 2020. godini iznosila je 0,7% g/g, što je znatno sporiji rast cijena ako se uzme u obzir da je u 2019. godini iznosila 1,4% g/g. Na rast ukupnog nivoa cijena veliki uticaj su imale cijene sirove nafte. Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu energenata prema podacima Svjetske banke u decembru 2020. godine bila je nešto viša u odnosu na

⁵ Ukupan promet trgovine na malo u Bosni i Hercegovini, posmatran u tekućim cijenama, u novembru 2020. godine zabilježio je pad od 9,8% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Izvor: BHAS, Poslovne statistike, indeksi prometa trgovine na malo, novembar 2020. godine.

⁶ Stopa registrovane nezaposlenosti predstavlja procentualno učešće nezaposlenih lica u ukupnoj radnoj snazi i odnosi se na novembar jer podaci o broju zaposlenih lica za decembar nisu objavljeni u periodu izrade Informacije.

prethodni mjesec (6,4 \$/barelu) i iznosila je 48,7 \$/barelu. Međutim, u pređenju sa decembrom 2019. godine, cijena sirove nafte bila je niža za 23,1%.

Za razliku od cijena sirove nafte, indeks hrane na svjetskom tržištu u decembru 2020. godine nastavio je da raste, odnosno cijena hrane u posmatranom mjesecu 2020. godine uvećana je za 13,9% u poređenju sa decembrom 2019. godine.

U decembru 2020. godine deflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u Bosni i Hercegovini iznosila je 1,6% u poređenju sa decembrom 2019. godine. U periodu I-XII 2020/I-XII 2019 deflacija je iznosila 1%. U posmatranom periodu smanjenje cijena zabilježeno je u odjeljcima odjeće i obuće, namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanja kuće, odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata kao i odjeljku prevoza. Pad cijena u navedenim odjeljcima imao je značajan deflatorni učinak na ukupni nivo cijena.

Cijene u odjeljku odjeće i obuće su niže za 10% g/g u periodu I-XII 2020/I-XII 2019. Iako je udio odjeljka odjeće i obuće u strukturi CPI indeksa manji od udjela ostalih odjeljaka koji su takođe ostvarili niži nivo cijena, isti kontinuirano vrši značajan višegodišnji deflatorni pritisak na ukupni nivo cijena. Cijene u odjeljku prevoza u periodu I-XII 2020/I-XII 2019 smanjene su za 8,6% g/g u posmatranom periodu. Kao i prethodnih mjeseci niže cijene sirove nafte i naftnih derivata determinisale su cijene u odjeljku prevoza. Cijene u odjeljku namještaja, kućnih uređaja i redovnog održavanje kuće bile su niže za 1,1% g/g, a cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i drugih energenata su smanjene za 0,4% g/g u posmatranom periodu. Na smanjenje cijena u okviru stanovanja značajno su uticale cijene tečnih goriva. Najbrži rast cijena od 4,5% g/g bio je u odjeljku alkoholnih pića i duvana zbog povećanje cijena cigareta i duvana u 2020. godini.

Tabela 2. – Indeks industrijske proizvodnje u FBiH i Zeničko-dobojskom kantonu

Indeksi g/g	III 2021. 2020.	III 2021. III 2020.	I-III 2021. I - III 2020.
Federacija BiH	114,6	117,3	106

Indeksi g/g	III 2021 2020.	III 2021. II 2021.	III 2021. III 2020.	I-III 2021. I-III 2020.
Zeničko-dobojski kanton	102,5	106,7	109,4	98

Tabela 3. – Izvoz Federacije BiH po područjima klasifikacije djelatnosti u 000 KM

	III 2020.	III2021	III 2021. II 2021.	III 2021. III 2020.	I – III 2020.	I – III 2021	I - III 2021. I - III 2020.
Ukupno	551.298	759.937	110,4	137,8	1.735.427	2.048.057	118,0
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3.801	4.797	124,1	126,2	10.924	12.697	116,2
Vađenje ruda i kamena	2.885	3.400	119,1	117,9	7.786	8.192	105,2
Prerađivačka industrija	497.886	653.129	111,3	131,4	1.553.826	1.761.896	113,4
Proizvodnja i snabdijevanje (el. gnergija, gas, klimatizacija)	27.926	54.612	95,9	195,6	99.346	147.585	148,6
Ostalo	18.800	43.999	149,2	234,1	63.545	117.687	185,2

Tabela 4. – Izvoz Zeničko-dobojskog kantona po područjima klasifikacije djelatnosti

	II 2021.	III 2021.	III 2021. II 2021.	I-III 2020.	I-III 2021.	I - III 2021. I - III 2020.
Ukupno	134.943	168.414	124,80	347.415	435.713	125,42
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	386	198	51,20	521	898	172,40
Vađenje ruda i kamena	107	107	99,50	557	350	62,80
Prerađivačka industrija	128.007	158.665	124,00	335.408	412.157	122,90
Proizvodnja i snabdijevanje (el. gnergija, gas, klimatizacija)						
Ostalo	6.443	9.444	146,60	10.929	22.308	296,20

Tabela 5.-Uvoz Federacije BiH po područjima klasifikacije djelatnosti u 000 KM

	III 2020	III 2021.	III 2021. II 2021.	III 2021. III 2020.	I-III 2020	I – III 2021	I - III 2021. I - III 2020.
Ukupno	1.032.442	1.239.139	121,3	120,020205	3.012.904	3.109.347	103,200998
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	47.285	41.996	105,2	88,5	128.025	113.882	88,8
Vađenje ruda i kamena	56.089	45.981	127,5	82	146.395	120.071	82,6
Prerađivačka industrija	916.419	1.140.631	121,7	124,7	2.711.409	2.844.676	104,8

Proizvodnja i snabdijevanje (el. gnergija, gas, klimatizacija)	6.470	1.461	150,6	22,6	11.626	9.427	81,8
Ostalo	6.179	9.070	123,9	138,3	15.449	21.291	135,9

Tabela 6. – Uvoz Zeničko-dobojskog kantona po područjima klasifikacije djelatnosti u 000 KM

	II 2021.	III 2021.	III 2021. II 2021.	I-III 2020.	I-III 2021.	I - III 2021. I - III 2020.
Ukupno	122.282	153.347	125,40	380.886	379.739	99,70
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.881	5.810	119,00	18.192	15.356	84,40
Vađenje ruda i kamena	6.339	16.059	253,40	41.904	33.528	80,00
Prerađivačka industrija	109.634	131.055	119,50	315.581	327.958	103,90
Proizvodnja i snabdijevanje (el. energija, gas, klimatizacija)						
Ostalo	1.428	423	29,60	5.209	2.897	408,70

Tabela 7. – Uporedna tabela zaposlenih/nezaposlenih u Federaciji BiH

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020	II 2021	III 2021
Broj zaposlenih u FBiH	450.121	457.974	505.201	519.800	531.483	520.162	517.693	519.334
Broj nezaposlenih u FBiH	389.865	372.207	350.217	335.610	313.570	321.581	321.668	318.648

Tabela 8. – Uporedna tabela neto plaća u Federaciji BiH i Zeničko-dobojskom kantonu

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020	II 2021.	III 2021.
Prosječna neto plaća u FBiH	830,00	839,00	860,00	889,00	928,00	956,00	951,00	996,00
Prosječna neto plaća u ZDK	718,00	730,00	737,00	763,00	793,00	820,00	813,00	854,00

DIO TREĆI – FISKALNE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

POGLAVLJE I. FISKALNE PRETPOSTAVKE

Glavna karakteristika fiskalne politike Federacije Bosne i Hercegovine za period 2022-2024. godine prvenstveno se ogleda u provedbi mjera oporavka ekonomije nakon pandemije virusa COVID-19, i nastavku prethodno poduzetih aktivnosti na suzbijanju „sive ekonomije“, stvaranju povoljnijeg i stabilnijeg poslovnog okruženja, povećanju priliva domaćih i stranih investicija, a u cilju poticaja ekonomskog rasta, povećanja fiskalnog prostora i u konačnici pružanja podrške dugoročnoj makroekonomskoj stabilnosti zemlje. Kao i ranijih godina, svi reformski procesi u ovoj oblasti prvenstveno su fokusirani na približavanje standardima Evropske Unije.

U oblasti politika direktnog oporezivanja fokus je na izmjenama oporezivanja dohotka i obračuna obaveznih doprinosa, u pravcu smanjenja poreznog opterećenja, kao i težnji za smanjenjem ukupnog fiskalnog opterećenja rada, mjenog OECD metodologijom, kao suma poreza i doprinosa u odnosu na ukupan trošak poslodavca po osnovu rada. Predloženi zakonski propisi, smanjenjem zbirne stope doprinosa sa 41,5% na 32,5%, uz proširenje porezne osnovice, smanjuju ukupno fiskalno opterećenje rada sa trenutnih 36,42% na 35,22%.

U narednom periodu, u cilju predlaganja kvalitetnijih zakonskih rješenja na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, planirano je razmatranje stanja u oblasti oporezivanja imovine, koje je trenutno regulirano sa ukupno 20 zakonskih akata na nivou kantona.

Za što adekvatnije praćenje efekata planiranih mjera porezne politike na fiskalni sistem, planirane su kontinuirane aktivnosti na uspostavi što kvalitetnijeg izvještavanja prema OECD metodologiji i nadalje, pripremi uporedivih analiza.

Interaktivni Registar naknada i taksi u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji pruža transparentnost i dostupnost svim relevantnim informacijama iz oblasti naknada i taksi na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, kako za obveznike plaćanja (postojeće poslovne subjekte, potencijalne investitore i fizička lica), tako i obrađivače, predlagače i donosioce javnih politika u ovoj oblasti, na svakom nivou vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, u narednom periodu će dobiti format web aplikacije, a kako bi se istom pružio pravni osnov, kao i podrška njegovoj održivosti i redovitom ažuriranju, predložen je Zakon o jedinstvenom registru taksi i naknada u Federaciji Bosne i Hercegovine koji je u parlamentarnoj proceduri.

Radi unapređenja poslovnog okruženja, fokus će biti stavljen na nastavak aktivnosti usmjerenih na uspostavi jednošalterskog sistema poslovanja, što će značajno ovisiti od usvajanja Zakona o elektronskom potpisu u Federaciji Bosne i Hercegovine i njegovoj primjeni.

Siva ekonomija prepoznata je kao vodeći faktor negativnog uticaja na fiskalnu politiku i cjelokupnu ekonomsku sliku. Kako je njena glavna uloga i razlog djelovanja utaja poreza, takva pojava implicira zadržavanje određenog nivoa prihoda skrivenih izvan zvanične statistike, što lančano utiče i na samo iskazivanje visine bruto domaćeg proizvoda, odnosno stvara iskrivljenu sliku stvarnog ekonomskog stanja. Nadalje, posljedično tome, vodeći se pogrešnim pokazateljima, postoji opasnost od donošenja pogrešnih odluka, predlaganja pogrešnih politika, a u cilju obezbjeđenja dodatnih izvora nedostajućih javnih prihoda, može doći i do povećanja

poreznog tereta za one obveznike, koji poštuju zakonske propise u potpunosti. Stoga, u narednom periodu poseban fokus će biti stavljen na mjere suzbijanja neformalne ekonomije.

Izazovi sprječavanja sive ekonomije i porezne utaje, te uspostave veće porezne discipline od strane poreznih obveznika, nameću obavezu jačanja inspekcija i unapređenja njihove uzajamne koordinacije i komunikacije, posebno u smislu većeg obuhvata relevantnih informacija koje bi se razmjenjivale između mjerodavnih tijela.

U narednom periodu, fokus porezne politike bit će usmjeren i na prilagođavanje legislative i procesa, obzirom da je Bosna i Hercegovina postala članica Globalnog foruma za transparentnost i razmjenu informacija u porezne svrhe u 2018. godini, te je u 2019. godini postala članicom u Inkluzivnom okviru za provedbu i praćenje mjera razvijenih u okviru Projekta OECD-a/G20 sprečavanja erozije porezne osnovice i premještanja dobiti (Inkluzivni okvir o BEPS-u), te je potpisala Multilateralnu konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim pitanjima (MAC) i Multilateralnu konvenciju o provedbi mjera za sprečavanje erozije porezne osnovice i premještanja dobiti koje se odnose na porezni ugovor (MLI).

Primjenom izmijenjenih i dopunjenih odredbi Zakona o fiskalnim sistemima u Federaciji Bosne i Hercegovine, čije je usvajanje planirano 2020. godine, stvara se pretpostavka jačoj poreznoj disciplini, smanjenju neloyalne konkurencije i boljem uređenju tržišta u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Nadalje, pod uticajem globalne ekonomije, usljed razvoja i širenja novih, prvenstveno digitalnih načina poslovanja, otvara se dodatni prostor za razvoj sive ekonomije. U pravcu preventivnog djelovanja, planirano je i jasno definisanje mjera, aktivnosti, rokova i plana dinamike za tehničko-tehnološko unapređenje sistema fiskalizacije, na čijoj provedbi će se aktivno raditi u narednom periodu.

Provedbom svih prednje navedenih mjera doprinijet će se osiguranju dodatnog i stabilnog izvora poreznih prihoda, a time otvoriti prostor za smanjenje parafiskalnog pritiska za pravne subjekte, koji već posluju unutar formalne ekonomije.

U oblasti pripadnosti i raspodjele javnih prihoda provode se kontinuirane aktivnosti analize efekata postojećih zakonskih rješenja i analize inicijativa korisnika prihoda za izmjene istih, sa ciljem davanja prijedloga za poboljšanje vertikalne i horizontalne raspodjele prihoda od indirektnih poreza i sistema izjednačavanja, a koji će pružiti osnov za pripremu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir da navedeni Zakon ima direktni finansijski uticaj na preko 80 korisnika, različitih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od federalnog nivoa, do jedinica lokalne samouprave, njegovo donošenje će prvenstveno ovisiti o spremnosti svih aktera na prihvatanje kompromisa i zajednički dogovor.

U konačnici, realizacija svih prezentiranih mjera zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosilaca aktivnosti, kao i drugih nepredviđenih događaja koji bi eventualno usporili i/ili odgodili procese.

Odjeljak A. Projekcije prihoda od indirektnih poreza na nivou Bosne i Hercegovine

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, do 4. aprila 2021. godine je 130,5 miliona ljudi u svijetu evidentirano sa zarazom novim virusom korona, sa 2,8 miliona smrtnih ishoda.

U Evropi je do istog datuma zaraženo 45,9 mil ljudi. Kriza uzrokovana pandemijom koronavirusa je dosta drugačija od prethodnih kriza sa kojima su se ekonomije susretale. Kao u slučaju ratova ili političkih kriza postoji ogromna neizvjesnost u pogledu trajanja i intenziteta šoka uzrokovanog pandemijom.

Pored toga, ekonomska politika ima dosta drugačiju ulogu u trenutnim uslovima nego u prethodnim krizama. U „normalnim“ krizama se ekonomskim politikama nastoji u što bržem roku stimulisati agregatna tražnja. U sadašnjem slučaju je kriza u mnogome uzrokovana prijeko potrebnim mjerama zaštite.

Veliki broj zemalja je proveo mjere kako bi se zaustavilo širenje virusa u vidu zatvaranja granica, zatvaranja škola i vrtića, karantina, izolacije, ograničavanja putovanja, mjera socijalnog distanciranja i dr. Sa druge strane, vlade također preduzimaju mjere očuvanja ekonomije, kao što su porezne olakšice, mjere očuvanja radnih mjesta i dr.

Ogromna neizvjesnost u ekonomiji zbog pandemije dovela je do odlaganja investicija u privredi. Sa druge strane došlo je do smanjenja privatne potrošnje zbog mjera zaštite od širenja virusa, te zbog gubitka radnih mjesta ili rasta štednje usljed predostrožnosti zbog povećane mogućnosti takvog ishoda.

Prilikom izrade projekcija prihoda za 2021. godinu ne može se osloniti na sezonsku shemu naplate prihoda, s obzirom da je ona izašla iz svih ranijih okvira zbog efekata koronavirusa u prethodnoj i tekućoj godini. Prema projekcijama DEP-a, oporavak ekonomije se očekuje u drugoj polovini godine, i to pod uslovima ostvarenja pretpostavki u pogledu materijalizacije ekonomskih kretanja u okruženju i implementacije mjera u zemlji. Imajući u vidu sve navedene specifičnosti projektirana stopa rasta prihoda od indirektnih poreza za 2021. godinu iznosi 2,1%. Projektirane stope rasta prihoda od indirektnih poreza za 2022., 2023., i 2024. godinu iznose 3,4%, 3,5% i 4,4%, respektivno.

Projekcije prihoda za period 2021-2024 dostupne su u Tabeli 9. Kako bi se osigurala uporedivost projektiranih i naplaćenih prihoda od indirektnih poreza, projekcije prihoda od indirektnih poreza prikazane su na gotovinskoj osnovi u skladu sa izvještajima UIO o naplati po vrstama prihoda.

Tabela br. 9

Vrsta prihoda (neto)	u mil. KM					Projektovana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija				2021	2022	2023	2024
	2020	2021	2022	2023	2024				
PDV	3.748,50	3.842,50	3.977,50	4.120,80	4.309,90	2,5%	3,5%	3,6%	4,6%
Akcize	1.303,50	1.313,30	1.347,00	1.383,50	1.430,30	0,7%	2,6%	2,7%	3,4%
Carine	262,2	269,9	285,7	305,4	328,8	2,9%	5,9%	6,9%	7,7%
Putarina	583,7	595,6	614,1	634,4	657,2	2,0%	3,1%	3,3%	3,6%
Ostalo	32,3	32,3	32,5	32,7	32,9	0,0%	0,6%	0,6%	0,6%
UKUPNO	5.930,30	6.053,60	6.256,80	6.476,80	6.759,00	2,1%	3,4%	3,5%	4,4%
Namjenska putarina *)	-364,7	-372,3	-383,8	-396,5	-410,8	2,1%	3,1%	3,3%	3,6%
Sredstva za raspodjelu	5.565,60	5.681,30	5.873,00	6.080,30	6.348,30	2,1%	3,4%	3,5%	4,4%

Odjeljak B. Porez na dodanu vrijednost

U prvoj polovini 2020. godine, bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 2,3 milijarde KM, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine manje za 9,3%. Neto prihodi po osnovu PDV-a su iznosili oko 1,7 milijardi KM, što je 6,7% g/g manje. Uprkos rastu neto prihoda od PDV-a tokom K1 2020. godine, smanjenje od skoro 18% iz drugog tromjesečja je bitnije uticalo na stopu tokom posmatranog perioda. U strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su manji za 15,3% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, iz prometa domaćih roba i usluga ostvario rast od 1,1% g/g.

Sto se tice druge polovice 2020. godine u strukturi naplaćenih prihoda od PDV-a dominiraju prihodi naplaćeni prilikom uvoza roba koji su manji za 12,9% g/g dok je naplaćeni prihod od PDV-a, koji se odnosi na promet domaćih roba i usluga zadržao pozitivnu stopu od 0,7% g/g.

Prvi skromni signali oporavka naplate bruto PDV-a, nakon dužeg perioda negativnih trendova uzrokovanih pandemijom COVID-19 virusa, zabilježeni su već u februaru 2021., da bi u martu bio ostvaren rast od 5,7%. Nominalno, naplata bruto PDV-a u prvom kvartalu 2021. godine je dostigla naplatu iz prvog kvartala 2020. godine.

Odjeljak C. Direktni porezi

Na početku 2020. godine, u oba entiteta desile su se određene izmjene a koje se tiču oblasti direktnih poreza i doprinosa o čemu je pisano detaljnije u Ekonomskim trendovima za prvo tromjesečje 2020. godine.

Obzirom na novonastalu situaciju, usljed pandemije virusa Covid-19, čiji su se negativni efekti produbili već početkom drugog tromjesečja, utvrđene su i određene mjere u cilju ublažavanja štetnih posljedica na privredu. Glavni cilj donošenja navedenih mjera jeste smanjenje nelikvidnosti poreskih obveznika izazvanih navedenim stanjem, a koje se direktno odrazilo na smanjenje u naplati prihoda od strane poreskih uprava. Te mjere se odnose na: produženje rokova za podnošenje godišnjih prijava i izmirenje obaveza po osnovu poreza na dohodak, dobit ali i drugih prihoda, uz mogućnost plaćanja poreskih obaveza u ratama, kao i odgađanje plaćanja poreskog duga. Takođe, treba istaći i isplatu minimalne plate i uplatu doprinosa za zaposlene, čiji poslodavci su prestali sa radom usljed pandemije (izgubljeno tržište, nedostatak sirovina i slično). Treba navesti i mjere za podršku ugroženim sektorima privrede u Bosni i Hercegovini (finansijska pomoć), kao i jednokratne novčane naknade koje su uplaćene zaposlenim čiji uslovi rada su bili otežani novonastalim okolnostima.

U prvom polugodištu 2020. godine, entitetske poreske uprave su ukupno prikupile oko 3,6 milijardi KM javnih prihoda, iz svojih nadležnosti. Smanjenje prihoda poreskih uprava iz prvog tromjesečja, tokom drugog tromjesečja 2020. godine, značajno se povećava, tako da su na kraju posmatranog perioda manji za 3,4% g/g. Već od marta mjeseca, u naplati prihoda entitetskih poreskih uprava, mogle su se primjetiti posljedice uzrokovane pandemijom virusa Covid-19, koje su se tokom aprila mjeseca produbile i čiji su negativni efekti nastavljeni i tokom maja i juna

mjeseca.

Tokom mjeseca decembra 2020. godine, u naplati prihoda od strane entitetskih poreskih uprava, ponovo je prisutno poboljšanje, odnosno porast prihoda (2,8% g/g) u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine. Tako su, tokom posmatranog mjeseca ukupno naplaćeni prihodi od strane poreske uprave Republike Srpske zabilježili stopu rasta od 12,2%, dok je u nadležnosti poreske uprave Federacije Bosne i Hercegovine ostvarena negativna stopa rasta od 1,3%. Poboljšanje u naplati tokom posmatranog mjeseca prisutno je kod naplate glavnih kategorija prihoda (svi doprinosi, ali i prihodi po osnovu direktnih poreza). Rast prihoda tokom posljednjih mjeseci u značajnoj mjeri je ublažilo smanjenje prihoda posmatrano na kumulativnoj osnovi. Tako je stopa rasta istih zabilježena u periodu januar - decembar 2020. godine, iako negativna, najniža od početka pandemije izazvane sa Covid-19. Tokom posmatranog perioda, entiteske poreske uprave ukupno su prikupile oko 7,6 milijardi KM javnih prihoda iz svojih nadležnosti, što je manje za oko 1,9% g/g. Detalji o naplati prihoda poreskih uprava slijede u tabeli ispod.

Tabela 10.

Naziv prihoda	Federacija Bosne i Hercegovine			Republika Srpska			Bosna i Hercegovina		
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %
	2019	2020		2019	2020		2019	2020	
Direktni porezi Porez na dohodak Porez na dobit	919,0	874,9	-4,8	473,4	464,4	-1,9	1.392,4	1.339,3	-3,8
Porezi građana Ostali porezi	424,4	420,3	-1,0	190,2	196,9	3,6	614,6	617,2	0,4
Takse, kazne i naknade	387,6	355,4	-8,3	238,0	226,2	-5,0	625,6	581,6	-7,0
Doprinosi	106,4	98,7	-7,2	45,2	41,3	-8,7	151,6	140,0	-7,7
PIO	0,6	0,5	-16,6	0,0	0,0	-	0,6	0,5	-16,6
Doprinosi	714,4	626,1	-12,4	430,7	379,9	-11,8	1.145,2	1.006,0	-12,2
Zdravstvo Nezaposleni	3.666,2	3.640,4	-0,7	1.574,0	1.638,4	4,1	5.240,2	5.278,8	0,7
Dječija zaštita	2.035,8	2.022,8	-0,6	892,0	935,2	4,8	2.927,8	2.958,0	1,0
Zapošljavanje invalida	1.461,4	1.449,9	-0,8	564,6	589,7	4,4	2.026,0	2.039,6	0,7
Ostali prihodi	169,0	167,7	-0,8	36,7	29,1	-20,9	205,8	196,8	-4,4
	0,0	0,0	-	75,2	78,7	4,7	75,2	78,7	4,7
	0,0	0,0	-	5,4	5,7	5,3	5,4	5,7	5,3
	4,7	0,1	-72,3	0,0	0,0	-100,0	4,7	0,0	-100,0
UKUPNO	5.304,4	5.149,5	-2,9	2.478,1	2.483,6	0,2	7.782,5	7.633,1	-1,9

DIO ČETVRTI - STRUKTURA PRIHODA I POTROŠNJE BUDŽETA OPĆINE ZAVIDOVIĆI

POGLAVLJE I. PRIHODI BUDŽETA OPĆINE ZAVIDOVIĆI

Ukupni poreski i neporeski prihodi i primici u 2021. godini planirani su u iznosu od 12,36 miliona KM, što u odnosu na prihode ostvarene za 2020. godinu predstavlja uvećanje od 6,4 %. U ovoj tabeli navedene su projekcije prihoda za Budžet Općine Zavidovići za period 2022. - 2024. godine u ukupnom iznosu (budžetska sredstva, prihodi od sopstvene djelatnosti, namjenska sredstava i sredstva donacija) koje su date od strane Službe za upravljanje ekonomskih poslova i poduzetništvo.

Tabela 11. Projekcija prihoda za Općinu Zavidovići za period 2022.-2024. godinu

		Ostvareno 2020	Plan 2021.godina	Projekcija 2022.godina	Projekcija 2023.godina	Projekcija 2024.godina
I	POREZI	5.877.851	5.750.899	5.995.057	6.273.634	6.587.315
1	Indirektni porezi sa Jedinstvenog računa	4.176.098	4.031.949	4.224.539	4.450.000	4.672.500
2	Porez na dohodak	1.079.291	1.091.500	1.124.245	1.157.972	1.215.871
3	Porez na dobit	1.688	1.550	1.596	1.644	1.726
4	Porezi građana	620.375	625.100	643.853	663.169	696.327
5	Ostali porezi	399	800	824	849	891
II	NAKNADE I TAKSE	1.589.428,0	1.901.000	1.966.373	2.025.364	2.126.632
1	Naknade i takse	1.589.428,0	1.909.100	1.966.373	2.025.364	2.126.632
III	NOVČANE KAZNE	7.348	10.000	10.300	10.609	11.139
1	Novčane kazne	7.348	3.000	3.090	3.183	3.342
2	Ostali prihodi		7.000	7.210	7.426	7.798
IV	OSTALI NEPORESKI PRIHODI	332.751	239.500	246.685	254.086	266.790
	Ostali neporeski prihodi	332.751	239.500	246.685	254.086	266.790
V	FINANSIRANJE I TRANSFERI	3.253.280	3.045.000	3.136.350	3.230.441	3.391.963
1	TRANSFERI	3.253.280	3.045.000	3.136.350	3.230.441	3.391.963
2	Finansiranje i privatizacija, prodaja imovine					
VI	KAPITALNI PRIMICIJOD PRODAJE STALNIH SREDSTAVA	436.542	1.415.000	754.774	435.406	200.000
	UKUPNO (I+II+III+IV+V+VI)	11.497.200	12.361.399	12.109.539	12.229.539	12.583.839

Odjeljak A. Indirektni porezi

Prihodi prikupljeni po osnovu indirektnih poreza (PDV-a, carinskih i akciznih dažbina) se uplaćuju na Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje nakon čega se raspodjeljuju kako slijedi:

1. Raspodjela na račun rezervi,
2. Raspodjela sredstava za potrebno finansiranje institucija Bosne i Hercegovine,
3. Otplata vanjskog duga,
4. Raspodjela prihoda između entiteta i Brčko Distrikta.

Nakon raspodjele sredstava za otplatu vanjskog duga, preostalo se raspodjeljuje između entiteta i nižih nivoa vlasti.

U skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH („Službene novine FBiH“ broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) prihodi sa Jedinstvenog računa se dijele kako slijedi:

1. Finansiranje funkcija Federacije	36,20 %
2. Finansiranje funkcija kantona	51,23 %
3. Finansiranje funkcija jedinica lokalne samouprave	8,42 %
4. Finansiranje funkcija grada Sarajeva	0,25%
5. Direkcije za ceste	3,90 %

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza s jedinstvenog računa ukupno za Zeničko-dobojski kanton (Kanton i općine/gradovi Kantona) očekuje se u iznosu od 177,8 miliona KM u 2021. godini što predstavlja mali rast od cca 1% u odnosu na 2020. godinu po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija, i 187,3 miliona u 2022. godini što predstavlja rast od 6 % u odnosu na 2021. godinu. U dvije naredne fiskalne godine ovi iznosi su projicirani na 180,7 miliona KM u 2023. godini, te 191,5 miliona KM u 2024. godini.

U tabeli 12. dat je detaljan prikaz Izvršenja prihoda od indirektnih poreza Kantona i općina/gradova Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2020. godinu, te revidirane projekcije za 2021. godinu i projekcije prihoda za razdoblje 2022. - 2024. godina⁷.

Tabela 12. Projekcija prihoda od indirektnih poreza (bez namjenskih prihoda Direkcije za ceste) za Zeničko-dobojski kanton i općine/gradove Zeničko-dobojskog kantona za 2022. - 2024. godinu

Nivo vlasti	IZVRŠENJE		PROJEKCIJA		
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
1.1. Zeničko-dobojski kanton	177.275.000	177.823.868	187.328.140	180.742.113	191.512.645
1.2. Općinski/gradski budžeti	39.546.200	34.365.858	36.202.633	34.929.832	37.011.322
1.2.1. Breza	1.456.000	1.282.717	1.351.275	1.303.767	1.381.460
1.2.2. Doboju Jug	379.000	332.790	350.577	338.252	358.408
1.2.3. Kakanj	4.102.300	3.626.992	3.820.847	3.686.514	3.906.196
1.2.4. Maglaj	2.557.000	2.196.837	2.314.253	2.232.889	2.365.948
1.2.5. Olovo	1.168.000	1.015.221	1.069.482	1.031.882	1.093.372
1.2.6. Tešanj	4.758.000	4.252.554	4.479.843	4.322.342	4.579.913
1.2.7. Usora	1.102.000	537.098	565.805	545.912	578.444
1.2.8. Vareš	974.100	844.613	889.756	858.474	909.631
1.2.9. Visoko	3.821.700	3.382.665	3.563.461	3.438.178	3.643.061
1.2.10. Zavidovići	4.176.000	3.563.804	3.754.281	3.622.290	3.838.144
1.2.11. Zenica	11.884.100	10.470.255	11.029.866	10.642.081	11.276.249
1.2.12. Žepče	3.168.000	2.860.311	3.013.188	2.907.251	3.080.496

⁷Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2020. godinu i razdoblje 2021-2023. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2020. godinu, utvrđenom Uputstvom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2020. godinu („Službene novine Federacije BiH", broj: 84/19).

Odjeljak B. Porez na dohodak

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda Federacije Bosne i Hercegovine propisano je da kantonu pripada najviše 65,54% od poreza na dohodak uplaćenog u kantonu, a jedinici lokalne samouprave najmanje 34,46% od poreza na dohodak uplaćenog u svakoj jedinici lokalne samouprave.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda na području Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona" broj: 12/13) svim općinama/gradovima Zeničko-dobojskog kantona je ustupljen dio uplaćenog prihoda od poreza na dohodak u iznosu od 34,46%, dok je općini Žepče ustupljen u iznosu od 44,46%.

U 2017. godini Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je usvojio Nacrt Zakona o porezu na dohodak kojim se proširuje osnovica dohotka na sve izvore, a posebno naknade iz radnog odnosa koje su do sada imale karakter neoporezivosti, i Nacrt Zakona o doprinosima kojim se smanjuju ukupni doprinosi na plaću sa sadašnjih 41,5 % na 33,5 %. Ukoliko se zakoni usvoje u ovoj godini, očekuje se primjena od 01. 01. 2021. godine, čime se stvaraju pravne pretpostavke koje omogućavaju suzbijanje sive ekonomije, i implementaciju aktivnosti na smanjenju administrativnih prepreka u cilju povećanja zaposlenosti.

Očekivani nivo prihoda po osnovu poreza na dohodak u 2021. godini za Kanton iznosi 34,6 miliona KM, što predstavlja blago povećanje prihoda od 1,5% u odnosu na 34,1 miliona KM prikupljenih u 2020. godini.

U 2022. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu poreza na dohodak od 38,4 miliona KM, što predstavlja daljnje povećanje od 10% u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2021. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, 4% u 2023. i 4 % u 2024. godini, što iznosi 40,1 miliona KM u 2023., te 42,1 miliona u 2024. godini.

Tabela 13. Projekcija prihoda od poreza na dohodak za Zeničko-dobojski kanton i općine /gradove Zeničko-dobojskog kantona za 2022. – 2024. godinu

VRSTA PRIHODA	IZVRŠENJE	PROJEKCIJA			
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
1. Porez na dohodak	52.540,781	53.151,000	58.595.835	61.329.300	64.240.254
1.1. Kantonalni budžet	34.145,000	34.645,000	38.403.710	40.195.223	42.103.062
1.2. Općinski/gradski budžeti	18.395,781	18.506,000	20.192.125	21.134.077	22.137.192

POGLAVLJE II. POTROŠNJA U BUDŽETU OPĆINE ZAVIDOVIĆI

U ovom poglavlju su sažeta glavna pitanja iz oblasti upravljanja javnim sredstvima. Ovakva analiza predstavlja važan elemenat u srednjoročnom planiranju budžeta i pruža pregled strukture budžeta po ekonomskoj klasifikaciji, a koristi se za određivanje svih strukturalnih neravnoteža, koje se trebaju razmotriti u procesu razmatranja prioriternih rashoda i definisanja gornjih granica rashoda budžetskih korisnika. U ovom dijelu se analiziraju i daju preporuke o strukturi budžeta s osvrtnom na plaće i naknade, materijalne troškove, transfere i kapitalne izdatke.

Na osnovu ove analize i prognoze prihoda urađene su projekcije budžetske potrošnje po ekonomskoj klasifikaciji za period 2022. – 2024. godina.

Postojeća struktura potrošnje nije optimalna, uslijed alociranja velikog iznosa budžetskih sredstava na plaće i naknade, socijalne transfere, te nedovoljne alokacije na kapitalne investicije, pa je imperativ na Općinskom načelniku da se odupre povećanju potrošnje van okvira onoga što je fiskalno održivo.

U tabeli 14. daju se okvirni ukupni troškovi po osnovu rashoda iz budžeta i troškova po osnovu prihoda od sopstvene djelatnosti, namjenskih sredstava, donacija i primljenih tekućih transfera.

Tabela 14. Projekcija rashoda i izdataka za Općinu Zavidovići za 2022. – 2024. godinu

Ekonomski kod		OSTVARENO 2020. GODINA	PLAN 2021. GODINA	PROJEKCIJA		
				2022. GODINA	2023. GODINA	2024. GODINA
	UKUPNO PLAĆE I NAKNADE (2+3+4)	2915651	3396111	3400000	3440000	3500000
611100	Bruto plaće	2355089	2730344	2733344	2756344	2796344
611200	Naknade	310706	380000	380000	390000	400000
612000	Doprinosi	249856	285767	286656	293656	303656
613000	MATERIJALNI TROŠKOVI	2045950	1987023	1995000	1995000	2000000
614000	TEKUĆI TRANSFERI I DRUGI TEKUĆI RASHODI (7+8+9+10)	3585209	3901950	3690000	3720000	3850000
614400 614500 614600	Subvencije	400867	220000	150000	150000	180000
614200	Transferi pojedincima	1498751	1454100	1460000	1450000	1490000
614100	Transferi drugim nivoima vlasti i fondovima	1248950	1776400	1650000	1700000	1750000
614300 614700 614800	Ostali tekući transferi	436641	451450	430000	420000	430000
615100,615200 615300,615400,615500,615600,615700	Kapitalni transferi	154904	82314	50000	50000	70000
616000	Izdaci za kamate					
821000	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	2915655	2957602	2900000	2950000	3089300
823000	Izdaci za otplatu dugova		36398	74539	74539	74539
822000	Izdaci za finansijsku imovinu					
	Ostalo					
	UKUPNO (1+5+6+11+12+13+14+15+16)	11.617.369	12.361.398	12.109.539	12.229.539	12.583.839

Tabela 15. Potrošnja po funkcionalnoj klasifikaciji

	IZVRŠENJE 2020. GODINA	PLAN 2021. GODINA	PROJEKCIJA 2022. GODINA	PROJEKCIJA 2023. GODINA	PROJEKCIJA 2024. GODINA
Opšte vladine usluge (2+3+4)	4314806	5402724	5410000	5410000	5542299,15
Opšte javne usluge	3306692	5122724	5130000	5130000	5253899,15
Obrana	969421	215000	215000	215000	221450,00
Javni red i sigurnost	38693	65000	65000	65000	66950,00
Društvene djelatnosti (6+7+8+9+10)	4617016	5215252	4904877	4904877	5098738,85
Obrazovanje	751739	815500	815500	815500	836275,00
Zdravstvo	160559	131500	131500	131500	138075,00
Socijalna pomoć i zaštita	1535579	1455650	1345877	1345877	1381788,85
Stambene i komunalne usluge	1729544	2371602	2171000	2171000	2279550,00
Kultura, rekreacija i religija	439595	441000	441000	441000	463050,00
Ekonomske usluge (12+13+14+15+16)	2224829	1275000	1312187	1432187	1436203,00
Gorivo i energija					
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	330048	100000	103000	116906	122752,00
Ruda i mineralni resursi			0	0	0,00
Transport i komunikacije	1486684	930000	957900	957900	938201,00
Ostali ekonomski poslovi i usluge	408097	245000	251287	357381	375250,00
Ostala potrošnja (zaštita okoliša)	460718	468423	482475	482475	506598,00
UKUPNA POTROŠNJA (1+5+11+17)	11617369	12361399	12109539	12229539	12583839,00

Odjeljak A. Plaće i naknade

U narednom periodu ne predviđa se značajnije povećanje broja zaposlenih.

Tabela 16.

	OSTVARENO 2020. GODINA	PLAN 2021. GODINA	PROJEKCIJA		
			2022. GODINA	2023. GODINA	2024.GODINA
UKUPNE PLATE , NAKNADE I DOPRINOSI (BRUTO)	2604945	3016111	3020000	3050000	3100000
UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH	98	106	106	107	108
PROSJEČNA PLATA (NETO)	2.215	2.371	2.374	2.375	2.392

Odjeljak B. Materijalni troškovi

Potrošnja na materijal i usluge, prema okvirnom budžetu, se procjenjuje na 2 mil. KM u 2022. godini, što predstavlja 16,5% ukupnog Budžeta Općine. Za izdatke za materijal i usluge u projekcijama za 2023. i 2024. godinu predviđa se povećanje za oko 1 % za svaku godinu.

Odjeljak C. Tekući transferi

Ukupno projicirani tekući transferi u 2022. godini, prema okvirnom budžetu, iznose 3,69 mil. KM i u odnosu na izvršenje 2020. godine su veći za 3 %.

U strukturi planiranih tekućih transfera za 2022. godinu, najveći dio se odnosi na transfere iz oblasti socijalne zaštite, pitanja povratka izbjeglih i raseljenih lica, transfere iz oblasti obrazovanja, nauke, kulture i sporta, transfere iz oblasti rješavanja pitanja prava pripadnika boračke populacije (transferi drugim nivoima vlasti i pojedincima) i ostale tekuće transfere.

Odjeljak D. Kapitalna potrošnja Općine Zavidovići

Ukupni kapitalni izdaci, prema okvirnom budžetu, se projiciraju na 3 mil. KM u 2022. godini. Opređeljenje Općinskog načelnika za održivi budžet, usljed efekata svjetske ekonomske krize uzrokovane pandemijom, uticala je na provođenje odgovarajućih mjera štednje u svim segmentima što se odrazilo i na projekciju izdataka za kapitalne projekte u narednom periodu.

Predviđeni kapitalni projekti bi trebali uključivati:

- Kapitalne projekte iz cestovne infrastrukture
- Kapitalne projekte iz oblasti vodoprivrede
- Nabavku građevina

Njihova pojedinačna visina i raspored po nadležnim korisnicima biće utvrđena budžetima svake projicirane godine.

POGLAVLJE III. ZAVRŠNI DIO

Budžet je glavni instrument za određivanje politika vlada. On je sredstvo putem kojeg se strateški ciljevi Općinskog načelnika prevode u usluge, programe i aktivnosti koje su usmjerene ka ispunjavanju socijalnih i ekonomskih potreba građana.

Suočen sa prioritetima i zahtjevima budžetskih korisnika koji prevazilaze nivo raspoloživih resursa, Općinski načelnik je obavezan da donese odluke o tome koje su njene prioritetne politike. Općinske službe su imale obavezu pripremiti i dostaviti Službi za upravu ekonomskih poslova i poduzetništvo svoje tabele pregleda prioriteta potrošnje. Cilj ovih tabela je da pruže mogućnost da doprinesu izradi Dokumenta okvirnog budžeta za period 2022. - 2024. godine, tako što će odrediti svoje ključne prioritete za raspodjelu budžeta za 2022. godinu i za naredne godine, a u skladu sa ciljevima ekonomskih i društvenih politika. Korisnici su utvrdili svoje prijedloge visoko prioritetne potrošnje (za postojeće i nove programe/aktivnosti), kao i moguće uštede/opcije smanjenja za programe nižeg prioriteta, kako bi se ti resursi preusmjerili na inicijative višeg prioriteta, te dostavili Službi za upravu ekonomskih poslova i poduzetništva, koja je izvršila usaglašavanje prijedloga sa projiciranim prihodima.